

Når konserten blir menneskelig

konsert klassisk

Bergen Filharmoniske Orkester
Solist Miklos Perenyi, cello
Dirigent Peter Eothvös
Musikk av Varese, Eothvös og Bartok
Grieghallen

Møte med dirigent og komponist med noe på hjertet

NÅR ET SOLOINSTRUMENT spiller sammen med et orkester, kalles det gjerne for en konsert for dette instrumentet. Dette er en tradisjon som historisk går langt tilbake, og torsdagskonserten med Bergen Filharmoniske Orkester viste hvordan dette konseptet fungerer i nyere tid.

Kontrastene mellom soliststemmen og hva resten av orkesteret gjør, er det første vi som lyttere legger merke til. I barokken og wienerklassisismen var det gjerne viktig å vise virtuositet og eleganse for solisten alene, mens romantikkens epoke skapte kanskje de mest publikumsvennlige og emosjonelle konsertene fordi bestanddelene var mye mer blandet sammen. Ut på 1900-tallet var det meste gjort i sjangeren, men en banebrytende hendelse fant sted i Boston i 1944. Da ble Bela Bartoks «Konsert for orkester» uroppført til stor begeistring, og her var plutselig hele orkesteret solister, både i grupper og massivt samspill. Det er besnærende at denne kollektive konserten der alle utøvere må ta kontinuerlig hensyn til hverandre, fremkom i et år der verden holdt på å kollapse. Slik sett har musikken alltid vært en ærlig betrakter av tiden vi lever i, og dette er en av flere begrunnelser for å være interessert i musikk fra vår samtid.

Bartoks komposisjon fikk en klangskjøn fremførelse av BFO og dirigent Peter Eothvös, men tolkningen var også litt tilbakeholden til tider uten at det egentlig gjorde noe. Bartoks musikk tåler godt ulike tolkninger. Orkesterets grupper av strykere, blåsere og slagverk viste sterke basisferdigheter, aller best likte jeg den morsomme fagottduetten i andresatsen og det kollektive samspillet i den virkningsfulle og monumentale sistesatsen selv om noen feilskjær her og der var litt sjenerende.

PETER EOTHVÖS er i tillegg til å være dirigent, også en markant komponist fra vår egen tid. Med sin ungariske bakgrunn fanger han hørbart opp mange strømninger i sitt eget land og omkringliggende områder som historisk sett har vært et intenst og hektisk midtpunkt i Europa. Hans «Cello Concerto Grosso» er et fascinerende verk med bestanddeler fra mange kilder, men er skrudd sammen med stor kløkt og musikalsk kompetanse. Det å frembringe klanger på et strykeinstrument, er både fysisk og organisk. Peter Eothvös lar solisten få bryne seg på et orkestralt samspill som virkelig lever opp til navnet Concerto Grosso. Solist Miklos Perenyi formidlet den komplekse solostemmen med å gi verket stor menneskelig substans, med andre ord at noe vesentlig ble skapt fra toner og strøk.

INNLEDNINGSVIS ble Edgar Varese's spenstige «Integrales» for 11 blåsere og 4 slagverkere fremført. Også her var samspillet preget av gjensidig tillit mellom musikere og dirigent, og Steinar Hannevolds obo soloer var for meg høydepunktet fordi han får klangen i instrumentet til å bli noe mer enn bare lyd og polert velklang. Det kalles klangkunst.

ESPEN SELVIK

DEMONSTRERTE: Ingelin Steen (18) var en av nesten 100 fremmøtte som demonstrerte til støtte for mer direkteteksting på TV 2. Siden 2009 har døve og hørselshemmede ventet på et lovforslag som pålegger norske TV-selskap å tekste alle sendinger på kveldstid. Nå er de lei av å vente, og krever teksting av alle TV-sendinger, hele døgnet.

Krever mer teksting på TV 2

Døve, hørselshemmede og pensjonister demonstrerte i går mot TV 2 på Nøstet. De krever at TV 2 tekster alle TV-programmene sine. Også direkte-sendinger.

LARS HOLGER URSIN
EIRIK BREKKE (foto)
lars.ursin@bt.no

–TV 2 er allmennkringkaster. De kan ikke utestenge 700.000 nordmenn som har nedsatt hørsel, sier Helge Herland, redaktør i Døves Tidsskrift. Han mener TV 2 «splitter familier» når de ikke tekster alle programmene sine.

–Hørselshemmede faller utenfor når resten av familien koser seg med sportssendinger eller interessante, direkte-sendte debatter, sier Herland.

I går deltok han i en demonstrasjon utenfor TV 2-huset. Demonstrantene krevde at TV 2 må tekste alle TV-sendinger sine. Pensjonistforbundet, Norges Døveforbund og Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) sto bak markeringen. Til sammen har de over 300.000 medlemmer.

–TV 2 bør være stolt av at de lager gode programmer som mange ønsker å se, og derfor legge til rette for at døve og hørselshemmede også kan få med seg det som blir sagt, sier informasjonssjef Trym Helbostad i HLF.

Han viser til at NRK i økende grad tekster direkte-sendinger.

Ikke pålagt å tekste

–Det så vi for eksempel under årets OL og Breivik-rettssaken, sier han.

fakta

Hørselshemmede og direkteteksting

- Direkteteksting er teksting av direkte-sendt TV: Hurtigskrivere noterer hva som blir sagt, og tekst dukker opp på skjermen kort tid etterpå.
- Et EU-direktiv, det såkalte AMT-direktivet, pålegger Norge blant annet å «oppfordre» TV-selskaper til å gjøre medietjenester tilgjengelige for hørselshemmede.
- Kulturdepartementet har siden 2009 hatt et forslag på høring om at alle programmer på kveldstid på alle store TV-kanaler skal tekste, også direkte-sendinger.
- Både TV 2, TVNorge og NRK har hatt innvendinger til forslaget.

NRK er pålagt gjennom den såkalte NRK-plakaten å legge til rette for hørselshemmede. Og tekstingen koster, sier kommunikasjonsdirektør i NRK, Tommy Hansen.

–I mai direktetekstet vi 20 timer i døgnet, fordelt på alle tre kanaler. Med smått og stort bruker vi omtrent 20 årsverk på dette. Det blir noen millioner, ja, sier han. Noen eksakt sum vil han ikke ut med.

Tidligere var også TV 2 pålagt å tekste visse programmer gjennom konsesjonsvilkårene. Det kravet finnes ikke i den gjeldende avtalen med Kulturdepartementet. Og heller ikke i lovverket.

–Men skal det være nødvendig? Forstår ikke TV 2 at de har et samfunnsansvar? Eller at de med direkteteksting kan få flere seere og dermed flere annonsører, spør Herland.

–Vi ønsker ikke at dette skal bli en debatt rundt lovttekster. Formålet er at TV 2 forstår hva manglende teksting fører til, sier Helbostad.

– Vil regne på nytt

Kommunikasjonsdirektør i TV 2, Rune Indrøy, sier engasjementet til demonstrantene gjør inntrykk. Han forsikrer at TV 2 vil gå gjennom kravene deres.

–Nå skal vi gjøre et nytt regnestykke på hva det vil koste å direktetekste programmene våre manuelt, sier han. Han sier TV 2 allerede gjør mye for å komme hensynet til døve og hørselshemmede i møte.

–Vi tekster alle norske, forhåndsproduserte programmer som sendes i primetime – klokken 18–24. I tillegg tekster vi de aller fleste nyhetsreportasjer som er ferdige i tilstrekkelig tid før sending, sier Indrøy.

TV 2 har også deltatt i et prosjekt ledet av Kulturdepartementet for å utvikle såkalt tale-til-tekst-systemer for TV. Planen var opprinnelig å lovpålegge alle store norske TV-kanaler å tekste sendinger på kveldstid når den nye teknologien var klar. Den ble imidlertid aldri god nok, og i 2010 ble prosjektet vraket av Kulturdepartementet. Nå varsler departementet at et endelig lovforslag likevel kan komme i løpet av 2012. I praksis kan det bety at TV 2 og andre kommersielle TV-aktører blir tvunget til å direktetekste alle sendinger.

–Det vil vi selvsagt forholde oss til når det skjer, sier Indrøy.

Kringkastingsprisen til Knut M. Berge

PRIS: NRK-kommentator Knut Magnus Berge er tildelt årets Kringkastingspris. Berge får prisen fordi han har utmerkt seg med eit tydeleg, men levande språk som folk forstår både skriftleg og munnleg. Han står fram som ein framifrå ambassadør for nynorsk som etermediespråk, heiter det i grunn-gjevinga frå juryen.